

ПОШУК ПЕРСПЕКТИВНИХ ДЖЕРЕЛ БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН СЕРЕД ВИДІВ РОДУ ПІДМАРЕННИК

Олексюк Є. С.¹

Наукові керівники: проф. Т. В. Ільїна¹, А. Базилко²

¹Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

²Варшавський медичний університет, Варшава, Польща

oleksiukelizaveta@gmail.ru

Актуальність. Види роду Підмаренник – *Galium* L. (*G.*) родини Маренові – *Rubiaceae* Juss. широко застосовуються у народній медицині України та інших країн як сечогінні, жовчогінні, кровоспинні, протизапальні, седативні та бактерицидні засоби. Трава підмаренника чіпкого (*Galium aparine* L.) включена до British Herbal Pharmacopoeia. На основі настойки п. справжнього (*G. verum* L.) випускається вітчизняний препарат «Тазалок™», що застосовується в гінекології; настойка трави *G. aparine* є компонентом ряду антигомотоксичних лікарських засобів німецької компанії Biologische Heilmittel Heel GmbH – «Galium-Heel» (до складу входить настойка трави *G. album* Mill. та трави *G. aparine*) імуномодулювальної, протизапальної, дезінтоксикаційної та дренажної дії; «Ginseng compositum»; «Cutis compositum»; «Thyreoidea compositum (Rx)»; «Tonsilla compositum» та «Ubichinon compositum». Екстракти з трави п. м'якого (*G. mollugo* L.) та п. справжнього (*G. verum*) виявляють антиоксидантну активність. Підмаренник запашний (*G. odoratum* (L.) Scop.), що в народній медицині використовується як сечогінний, жовчогінний та седативний засіб, окремими систематиками відноситься до роду маренка – *Asperula* L.

Мета роботи. Порівняльне фітохімічне дослідження 4 видів роду Підмаренник для визначення перспективних джерел БАР.

Матеріали та методи. Об'єктами дослідження стали трава п. м'якого, трава п. чіпкого та трава п. запашного, заготовлені у фазу цвітіння рослин (травень-червень) на території букового лісу поблизу с. Гута-Ружанецька Підкарпатського воєводства (Польща) у 2019 р., та трава п. справжнього, заготовлена на території лісопарку м. Харкова (Україна) у червні 2018 р. Аналіз хімічного складу сировини досліджуваних видів проводили методом ультраефективної рідинної хроматографії з діодно-матричним детектором та з тандемною мас-спектрометрією, використовуючи систему Dionex Ultimate 3000RS (Dionex, Німеччина), поєднану з спектрометром Amazon SL. Розділення проводили на колонці Kinetex XB-C18 (Phenomenex, США). Для дослідження використовували екстракцію сировини 50 % метанолом в ультразвуковій бані. Сполуки ідентифікували на основі їх УФ-та МС-спектрів. Амінокислотний склад сировини визначали методом вискоєфективної рідинної хроматографії на хроматографі Agilent Technologies (модель 1100), укомплектованому проточним вакуумним дегазатором G1379A, 4-х каналним насосом градієнту низького тиску G1311A, автоматичним інжектором G1313A, термостатом колонок G13116A, діодноматричним детектором G1316A. Розділення проводили на хроматографічній колонці «ZORBAX-XDB-C18. Для дослідження вільних амінокислот проводили екстракцію сировини 0,1 н водним розчином кислоти хлоридної, що містив 0,2 % β-меркаптоетанолу протягом 2 год. при температурі 50°C; для визначення суми вільних і зв'язаних амінокислот екстракцію проводили 6 н водним розчином кислоти хлоридної, що містив 0,4 % β-меркаптоетанолу протягом 24 год. при температурі 110°C. Ідентифікацію амінокислот проводили за часом утримання стандартів відповідних амінокислот. Кількісне визначення гідроксикоричних кислот та флавоноїдів проводили спектрофотометричним методом на спектрофотометрі «Specord 200». Визначення вмісту окиснюваних поліфенолів проводили перманганатометричним методом.

Отримані результати. У результаті дослідження у 4 видах роду Підмаренник виявлено 52 сполуки, з яких ідентифіковано 36. Серед них 16 сполук віднесено до іридоїдів, 8 сполук – до гідроксикоричних кислот, 24 сполуки – до флавоноїдів. Для 4 досліджуваних видів спільними виявились 11 сполук. В усіх досліджуваних зразках виявлено іридоїди: асперулозид, монотропеїн, 10-деацетиласперулозидову, асперулозидову та геніпозидову кислоти, до кінця не ідентифікований іридоїд (ймовірно гідроксилоганін); гідроксикоричні кислоти: 3-О-кофеїлхіну (неохлорогенову), 4-О-кофеїлхіну (криптохлорогенову) та 5-О-кофеїлхіну (хлорогенову); флавоноїди: кверцетин-3-О-рамноглюкозид (рутин) та кверцетин-3-О-рамноглюкозид-7-О-глюкозид. У двох видах – *G. verum* та *G. mollugo* міститься кверцетин-О-дигексозид, кверцетин-3-О-глюкозид, ізомер кверцетину малонілгексозиду та діосметин-7-О-рутинозид (діосмін). У траві *G. aparine* та *G. odoratum* спільною сполукою є 3,4-О-дикофеїлхінна кислота. У траві *G. mollugo* та *G. odoratum* – 3,5-О-дикофеїлхінна кислота. При дослідженні вільних амінокислот у зразках виявлено 22 вільні амінокислоти, з них 9 незамінних. У цілому серед вільних амінокислот домінують аспарагін і пролін. Найбільший вміст вільних амінокислот встановлено у *G. mollugo* (986,4 мг/100 г). В сумі амінокислот домінуючими є аспарагінова та глютамінова кислоти, найменший вміст γ -аміномасляної кислоти, метіоніну та цистеїну. У траві *G. mollugo* та *G. odoratum* відмічається суттєвий вміст вільної аспарагінової кислоти; у *G. mollugo*, *G. aparine* та *G. odoratum* – серину; в *G. odoratum* – γ -аміномасляної кислоти. Найбільший вміст суми гідроксикоричних кислот встановлено у траві підмаренника чіпкого (2,92 %), флавоноїдів та окиснюваних поліфенолів – у траві підмаренника запашного (3,60 % та 9,30 % відповідно).

Висновки. Якісний склад зразків сировини, заготовлених на території України та Польщі суттєво не відрізняється. Результати проведених хроматографічних досліджень свідчать, що за хімічними ознаками підмаренник запашний (*G. odoratum*) принципово не відрізняється від інших видів роду Підмаренник, що створює підґрунтя для віднесення його саме до цього роду. За вмістом БАР найбільш перспективними видами є підмаренник запашний (*G. odoratum*) та підмаренник справжній (*G. verum*), що свідчить про перспективність поглибленого дослідження цих видів як джерел біологічно активних речовин.

ФАРМАКОГНОСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗБОРУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ВИРАЗКОВОЇ ХВОРОБИ

Осадченко Ю.А.

Науковий керівник: Бойнік В.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

vitalikboynik@gmail.com

Актуальність. Виразкова хвороба була і залишається однією з найактуальніших проблем гастроентерології. Як свідчать дані медичного інформаційно-аналітичного центру, вона посідає 3 місце (14,6%) в структурі всіх гастроентерологічних захворювань. В Україні захворюваність на виразкову хворобу за останні 10 років збільшилася на 38%, на диспансерному обліку в зв'язку з наявністю даної патології знаходяться близько 1 млн. пацієнтів, з яких кожен другий був на стаціонарному лікуванні, а кожен третій втрачав працездатність більш ніж 1 разу на рік.

Схильність до затяжного перебігу і рецидивів, розвитку важких ускладнень, що призводять до тривалих термінів тимчасової непрацездатності хворих, найбільша